

Az angol nyelvi reformról

Irni felelősség. Legalábbis addig, az, amíg a szavaknak sulyuk van, és sulyuk lehet. Szeretném elhinni, és elhitegni, hogy ez az irás is felelősséget jelent, ugyanakkor nem is ront el semmit a kezdődő javuláson. Szeretném azt is, ha bizonyítaná, hogy eljött az idő arra, hogy kimondjunk valamit, ami eddig tabu volt, amiről valamit már mindenki hallott: az angol nyelvi reformról fogok írni. Ezt megélni vagy átélni csak azoknak adatott meg, akik rákényszerültek: mert a jelenlegi formák között valóban csak kényszerről lehet szó.

Az idegennyelvi reformot az elmúlt tanévben vezették be a bölcsészkarokon. Mint minden reform, kezdetben ez is túlságosan elméleti volt. Megélni háromféle módon lehetett: a reformerek részéről, az érintett hallgatók részéről és a kívülállók részéről. Az igazi megélést, árnyalatokat, azt hiszem, csak a hallgatók tapasztalhatták. A reformból Szegeden, az angol tanszéken helyi különlegesség lett: a reformerek kezében eszköz, az érintettek számára rettegés, a kívülállók számára pletykatéma vagy elégtétel, véruárséklet és viszonyok szerint. Mintha bebizonyosodott volna: a reform nem művel csodákat, az egyetemről ezek után sem fog kikerülni olyan évfolyam, ahol minden egyes hallgató anyanyelvi szinten ismeri a nyelvet. Ez mindaddig így lesz, amíg hiányzik egy magasabb szintű, nem csupán a nyelvi tanszékekre korlátozódó reform, amíg nem csupán liberalizálódik, de végre demokratizálódik az egyetemi struktúra. Mindaddig az idegennyelvi reform sem találja meg a helyét, nem éri el célját és megmarad a helyi különlegesség hármassága, némi módosítással. Ez a reform még anakronisztikus, és sajnos, nem csupán egy tanszéktől és nem is az egyetemtől függ, hogy így marad-e.

Nem szabad nem észrevenni ugyanis, hogy a reform önmagától már nem létezhet ne. Kompromisszumokra és toleranciára van szükség ahhoz, hogy az igazi átélők ne csak átéljék, hanem túl is éljék. Ez amellet szól, hogy a reform igenis életképes lenne és követelményei nem pusztán követelmények maradnának az egyszes bölcsész képzésben. A lehetőségekről Kodolányi Gyula írt a Mozgó Világ márciusi számában. Sajnos, az utóbbi évek reformjai mintha pontosan az ellenkező hatást akarnák elérni. Nem egy bizonyos elitképzés történik, hanem éppen ellenkezőleg: ki kell pusztítani az utolsó, jó értelemben vett "szakbarbárokat" is. Gondoljunk az új felvételi rendszerre. Ha valóban az a cél, hogy felnövekedjen egy új értelmiségi típus, akkor itt is toleranciára lesz szükség.

A nyelvi reform anakronizmusán persze másféleképpen is lehet segíteni: toleranciával a reformerek részéről. A körülmények között az egyetlen lehetséges és járható utnak tűnik. Mintha az utóbbi időben belátnák ezt maguk a reformerek is. Nem egészen öt év áll egy bölcsészhallgató rendelkezésére: badarság lenne azt hinni, hogy bármiféle "anyag" elsajátítható ennyi idő alatt - még szempontok szerzésére is kevés az idő. Főleg nagyon kevés, ha még egy évet elveszítünk azáltal, mert nem létezik egy kölcsönös és szükségszerű egyezmény. Nagyon jól tudom, hogy ez az egyezmény jelenlegi formájában még korántsem kölcsönös; de válhat azzá, a lehetőség fennáll, és nagyon jó lenne, ha nem szűnne meg.

Nem lennének igazságos, ha úgy tünne, hogy most elméleti sikra akarom vinni a nyelvi reform ügyét. Mindennapi és nagyon bántó dolgokról írhatnék, mégis úgy gondolom, most jobb "nem igazságosság" magatartást választani. Különbben sem szeretném elrontani azt a tényleges liberalizálódást, ami elkezdődött. Lehet, hogy egyszer majd demokratizálódás lesz belőle. De úgy gondolom, ezt nem lehet egyetlen tanszéken számonkérni. A liberalizálódás mintha csak jelenségi, és nem lényegi változás lenne. De már változás. A 2x2 már itt sem hat, de még mindig öt. De lán nem is olyan hosszú idő múlva már valóban négy lesz. Legalábbis szeretném így hinni.

Csuha István